Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1020 και της οδηγίας (ΕΕ) 2019/904 και την κατάργηση της οδηγίας 94/62/ΕΚ»

[COM(2022) 677 final — 2022/0396 (COD)]

(2023/C 228/16)

Εισηγητής: ο κ. **István KOMORÓCZKI**

Συνεισηγητής: ο κ. **Παναγιώτης ΓΚΟΦΑΣ**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 13.3.2023
	Συμβούλιο, 8.3.2023
Νομική βάση	Άρθρα 114 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	13.4.2023
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	27.4.2023
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	578
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας	
(υπέρ/κατά/αποχές)	153/0/1

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1. Τα απόβλητα που παράγονται από συσκευασίες εξακολουθούν να αυξάνονται παγκοσμίως και είναι εξαιρετικά επιζήμια για την υγεία, τη ζωή, τις οικονομίες και τον πλανήτη μας, όταν δεν τυγχάνουν ορθής διαχείρισης. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) επικροτεί, ως εκ τούτου, αυτήν την πρωτοβουλία και καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αντιμετωπίσει τα ζητήματα που σχετίζονται με τις συσκευασίες, τα απορρίμματα συσκευασίας και τις πολιτικές για τις συσκευασίες με συντονισμένο τρόπο, καθώς και να εναρμονίσει τους σχετικούς κανόνες σε ολόκληρη την ΕΕ.

1.2. Απαιτούνται τεκμηριωμένα μέτρα πολιτικής προκειμένου να εξασφαλιστεί το καλύτερο δυνατό περιβαλλοντικό αποτέλεσμα. Οι προκλήσεις της κλιματικής αλλαγής δίνουν στην Ευρώπη την ευκαιρία να οικοδομήσει μια βιώσιμη και προσανατολισμένη στο μέλλον βιομηχανική βάση. Η ΕΟΚΕ συνιστά όλες οι επικείμενες πρωτοβουλίες πολιτικής να βασίζονται σε επιστημονικά στοιχεία και σε μια ορθή κατανόηση του πραγματικού τους αντίκτυπου στο περιβάλλον. Στρατηγικά, είναι χρήσιμο να υποστηρίζεται η χρήση της μεθοδολογίας αξιολόγησης του κύκλου ζωής (LCA/Life Cycle Assessment) ως εργαλείου για τον έλεγχο των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που έχουν τα προϊόντα σε ολόκληρο τον κύκλο ζωής τους.

1.3. Η ΕΟΚΕ στηρίζει τις συνεχιζόμενες προσπάθειες για μείωση των απορριμμάτων συσκευασίας, δεδομένου ότι έχουν εξαιρετικά αρνητικό αντίκτυπο στο περιβάλλον. Ταυτόχρονα, εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η πρόταση δεν περιλαμβάνει λεπτομερή ανάλυση των αναμενόμενων επιπτώσεων στο περιβάλλον, την ανθρώπινη υγεία και τους οικονομικούς φορείς. Οι συσκευασίες διαδραματίζουν βασικό ρόλο στη διασφάλιση της ασφάλειας, της υγείας και της ποιότητας των τροφίμων. Από την άποψη αυτή, η προστασία του περιβάλλοντος καθώς και η ασφάλεια των καταναλωτών θα πρέπει να εξεταστούν με τον νέο κανονισμό.

1.4. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η επαναχρησιμοποίηση και η επαναπλήρωση είναι κάθε άλλο παρά οι βέλτιστες λύσεις όσον αφορά την κλιματική αλλαγή και το περιβάλλον. Λόγω των μεγάλων αποστάσεων μεταφοράς σε σύγκριση με την τοπική συλλογή και ανακύκλωση, η αυξημένη εφοδιαστική θα έχει αρνητικό αντίκτυπο. Ο καθαρισμός επαναπληρούμενων φιαλών ή επαναχρησιμοποιούμενων επιτραπέζιων σκευών αυξάνει την κατανάλωση ενέργειας, τις εκπομπές και την κατανάλωση νερού. Η ΕΟΚΕ εκφράζει εκ νέου τη λύπη της για την έλλειψη κατάλληλης εκτίμησης επιπτώσεων εν προκειμένω.

1.5. Ο οικονομικός αντίκτυπος θα εξαρτηθεί σαφώς από την ακριβή διατύπωση των προβλεπόμενων κατ' εξουσιοδότηση πράξεων, οι οποίες πρόκειται να εγκριθούν μόλις πέντε έτη μετά την έκδοση του κανονισμού. Το γεγονός και μόνον ότι οι συγκεκριμένες παράμετροι των κανόνων θα γνωστοποιηθούν μόνον μετά την έγκριση του προτεινόμενου κανονισμού δημιουργεί τεράστιες επιχειρηματικές αβεβαιότητες και σοβαρό κίνδυνο για τον επενδυτικό κύκλο και τον κύκλο καινοτομίας.

1.6. Η ΕΟΚΕ καλεί όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς, όπως τους κοινωνικούς εταίρους, τους οικονομικούς φορείς, τους εργαζομένους, τους καταναλωτές, τις οργανώσεις προστασίας των καταναλωτών, τις περιβαλλοντικές ενώσεις και την πλατφόρμα ενδιαφερόμενων μερών για την κυκλική οικονομία να συμμετέχουν στην εφαρμογή του νέου κανονισμού. Η μεταφορά του επικαιροποιημένου κανονισμού στις εθνικές νομοθεσίες δεν θα πρέπει να επιβάλλει άσκοπες διοικητικές ή λειτουργικές επιβαρύνσεις στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ). Στο πλαίσιο αυτό, είναι σημαντικό να προβλεφθούν κατάλληλες προθεσμίες για την εφαρμογή και την έναρξη ισχύος. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι ο ρόλος της ανακύκλωσης που θεσπίστηκε με τη δέσμη μέτρων για την κυκλική οικονομία αντικαθίσταται στον υπό εξέταση κανονισμό με το άρθρο 26, το οποίο εφαρμόζεται άμεσα σε όλους τους οικονομικούς φορείς, ανεξαρτήτως από το αν είναι περιβαλλοντικά αποδοτικοί ή όχι, και συνοδεύεται από αυστηρό περιορισμό της χρήσης συσκευασιών, ανεξάρτητα από το αν θέτει σε κίνδυνο ή όχι την υγεία ή οδηγεί σε υποβάθμιση του περιβάλλοντος.

1.7. Όσον αφορά τα κριτήρια περί «ανακύκλωσης σε ευρεία κλίμακα», η ΕΟΚΕ προτείνει να αυξηθεί το προτεινόμενο ποσοστό απορριμμάτων συσκευασίας που ανακυκλώνονται σε ευρεία κλίμακα (συσκευασίες που συλλέγονται, διαχωρίζονται και ανακυκλώνονται στα κράτη μέλη) από 75 % σε 90 % του πληθυσμού της ΕΕ και, παράλληλα, να καλύπτονται τουλάχιστον τα δύο τρίτα των κρατών μελών της ΕΕ έως το 2030 για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει επίσης την εφαρμογή των βαθμίδων επιδόσεων ανακυκλωσιμότητας και τη σταδιακή κατάργηση των συσκευασιών με βαθμίδα επιδόσεων Ε (χαμηλότερη βαθμίδα) έως το 2030.

1.8. Η ΕΟΚΕ συνιστά να λαμβάνονται υπόψη και να εφαρμόζονται υποχρεωτικοί στόχοι περί ανακυκλωμένου περιεχομένου μόνον για συγκεκριμένα υλικά συσκευασίας, όπου η εφαρμογή τους θα μπορούσε να οδηγήσει σε μεγαλύτερη χρήση ανακυκλωμένων υλικών (π.χ. πλαστικών). Όσον αφορά τις χαλύβδινες συσκευασίες, η εφαρμογή υποχρεωτικών στόχων περί ανακυκλωμένου περιεχομένου θα ήταν επιζήμια και θα μπορούσε να οδηγήσει σε διαταραχή της αγοράς παλαιοσιδήρου από χάλυβα. Επιπλέον, τα κριτήρια ανακυκλωσιμότητας των συσκευασιών θα πρέπει να περιλαμβάνουν απαιτήσεις σχεδιασμού για την ανακύκλωση, τη χωριστή συλλογή, την αποτελεσματική διαλογή και την ικανότητα του υλικού να ανακυκλώνεται πολλαπλές φορές. Επιπλέον, τυχόν προτεινόμενοι στόχοι μείωσης των απορριμμάτων που καθορίζονται στον κανονισμό θα πρέπει να καθορίζονται ανά υλικό (ειδικοί στόχοι για τα υλικά), λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητές τους και τα ποσοστά ανακύκλωσης.

1.9. Η ΕΟΚΕ αμφισβητεί επίσης την αποτελεσματικότητα ενός σταθερού στόχου 15 %, καθώς αυτό έχει επιπτώσεις που εισάγουν διακρίσεις για τους καταναλωτές από χώρες με σχετικά χαμηλή κατά κεφαλήν δημιουργία απορριμμάτων. Τα στατιστικά στοιχεία καταδεικνύουν ότι η δημιουργία απορριμμάτων συσκευασίας σε χώρες με υψηλότερη κατανάλωση είναι έως και τρεις φορές υψηλότερη από ό,τι σε χώρες με χαμηλή κατανάλωση. Παρ' όλα αυτά όλες οι χώρες, χωρίς διάκριση, καλούνται να μειώσουν την ποσότητα των συσκευασιών ανά καταναλωτή κατά 15 %. Αντιθέτως, ο στόχος θα πρέπει να υπολογίζεται με βάση τον αριθμό των κατοίκων, την οικονομική δραστηριότητα, τη βιομηχανική παραγωγή και το εισόδημα των κατοίκων.

1.10. Η ΕΟΚΕ ζητεί την εφαρμογή και την επιβολή συστημάτων προστασίας (δημόσια εκπαίδευση, κατάρτιση, συλλογικές διαπραγματεύσεις, συστήματα αποζημίωσης, μετάβαση σε άλλους κλάδους) για τους εργαζομένους οι οποίοι απασχολούνται στους κλάδους που βρίσκονται σε μεταβατικό στάδιο και θα επηρεαστούν σύντομα από την εφαρμογή του αναθεωρημένου κανονισμού για τη μεταφορά σε άλλους κλάδους.

1.11. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να δρομολογήσουν στρατηγικές για την ανάπτυξη των κλάδων και των καταστημάτων επισκευής, παρέχοντας κίνητρα για επενδύσεις σε μηχανήματα επισκευής, μειώνοντας την τιμή των ανταλλακτικών και δημιουργώντας συνέργειες σε όλους τους τομείς.

1.12. Η βιομηχανία συσκευασίας είναι ένας ταχέως αναπτυσσόμενος κλάδος που προσφέρει πολλές θέσεις εργασίας. Ως εκ τούτου, είναι επιτακτική ανάγκη να διενεργούνται εκτιμήσεις επιπτώσεων και να παρακολουθούνται επιμελώς οι νέοι κανονισμοί σε τακτική βάση στα κράτη μέλη, τόσο σε κεντρικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς αποτελούν στοιχείο ζωτικής σημασίας για την αξιολόγηση των επιπτώσεων στην οικονομική και την περιβαλλοντική βιωσιμότητα και στους χώρους εργασίας.

1.13. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλείται να θεσπίσει ένα διαφοροποιημένο και προσαρμοσμένο πλαίσιο για την αξιολόγηση, την παρακολούθηση και τη σύγκριση των στρατηγικών συσκευασίας για διάφορα προϊόντα. Προκειμένου να μειωθεί ο όγκος των απορριμμάτων συσκευασίας, θα πρέπει να αξιολογείται τακτικά η πραγματική ανάγκη για συσκευασίες και να επανεξετάζονται βελτιστοποιημένες λύσεις. Όσον αφορά την εύρυθμη λειτουργία των εθνικών συστημάτων ανταποδοτικής ανακύκλωσης, θα είναι σημαντικό να βρεθούν τρόποι για τη συνεχιζόμενη και παράλληλη χρήση των νέων γραμμωτών κωδίκων της ΕΕ και των υφιστάμενων εθνικών κωδίκων.

1.14. Οι καταναλωτές θα πρέπει να συμμετέχουν και να ενθαρρύνονται να επαναχρησιμοποιούν, να επιστρέφουν ή να ανακυκλώνουν υλικά συσκευασίας με βέλτιστο τρόπο, μέσω μηχανισμών θετικής και αρνητικής αντιστάθμισης. Οι καταναλωτές θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στο σύστημα ανταποδοτικής ανακύκλωσης, στην επαναχρησιμοποίηση και την επαναπλήρωση. Η ΕΟΚΕ ζητεί, ως εκ τούτου, τη διοργάνωση εκστρατειών ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης που θα επιτρέψουν στους καταναλωτές να κατανοήσουν καλύτερα τον ρόλο τους.

1.15. Η ΕΟΚΕ καλεί το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να συνεργαστούν στενά με τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές και τους οικονομικούς φορείς, προκειμένου να εξευρεθούν οι βέλτιστοι τρόποι για την εφαρμογή του συστήματος επισήμανσης.

1.16. Η ποιότητα και η ποσότητα των αποβλήτων καθορίζουν τις δυνατότητες ανακύκλωσης. Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να αξιολογούν τις περιβαλλοντικές και τις οικονομικές επιπτώσεις των αναγκαίων δραστηριοτήτων διαχείρισης αποβλήτων κατά τη φάση του σχεδιασμού.

1.17. Όσον αφορά τις νομοθετικές αρχές, ο κανονισμός συνδυάζει έναν κανόνα που επηρεάζει άμεσα τους μεμονωμένους οικονομικούς φορείς με μια οδηγία η οποία θέτει στόχους πλαισίου στα κράτη μέλη. Συνεπώς, θα πρέπει να χωριστεί σε δύο νομοθετικές πράξεις. Η πρώτη νομοθετική πράξη θα πρέπει να είναι μια οδηγία για τον καθορισμό των στόχων για τα κράτη μέλη όσον αφορά τη διαχείριση των συσκευασιών και των απορριμμάτων συσκευασίας. Η δεύτερη νομοθετική πράξη θα πρέπει να είναι ένας κανονισμός σχετικά με τις βασικές απαιτήσεις για τις συσκευασίες και τις απαιτήσεις για την ανακυκλωσιμότητα και την επισήμανσή τους.

1.18. Όσον αφορά τη μείωση των απορριμμάτων, η ΕΟΚΕ συνιστά η αναθεώρηση της νομοθεσίας για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας να συνοδεύεται από αναθεώρηση της οδηγίας περί υγειονομικής ταφής των αποβλήτων (οδηγία 1999/31/ΕΚ του Συμβουλίου [1]), προκειμένου να μειωθεί η απόρριψη των απορριμμάτων συσκευασίας στους χώρους υγειονομικής ταφής.

2. **Ιστορικό και θεμελίωση**

Η ανάγκη συνεχούς αξιολόγησης των επιπτώσεων των συσκευασιών στο περιβάλλον

2.1. Σε παγκόσμιο επίπεδο, οι περισσότερες συσκευασίες είναι μίας χρήσης και είτε απορρίπτονται είτε ανακυκλώνονται αντί να επαναχρησιμοποιούνται. Οι περιβαλλοντικές αρχές των μεγάλων βιομηχανικών χωρών εκτιμούν ότι περίπου το ήμισυ του συνόλου των αστικών στερεών αποβλήτων περιλαμβάνει τρόφιμα και υλικά που χρησιμοποιούνται στη συσκευασία τροφίμων [2].

2.2. Λόγω της σπατάλης πολύτιμων πόρων και της ρύπανσης που προκαλείται από αυτό το σύστημα κατανάλωσης και διάθεσης, η υγεία μας, το περιβάλλον, η βιωσιμότητα και το πλανητικό κλίμα διατρέχουν σοβαρό κίνδυνο.

2.3. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να παρακολουθεί τακτικά τα απορρίμματα συσκευασίας, καθώς και τη συλλογή, τη διαχείριση και την επαναχρησιμοποίησή τους, σε συνεργασία με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.

2.4. Οι βιομηχανίες σε μετάβαση, καθώς και οι εργαζόμενοι και οι ιδιοκτήτες μικρών εταιρειών σε ορισμένους τομείς υπό εξέταση, αναμένεται να αντιμετωπίσουν σοβαρές δυσκολίες και απώλεια εισοδήματος ή θέσεων εργασίας λόγω της μείωσης του συνολικού κύκλου εργασιών που προκαλείται από την υποκατάσταση των πλαστικών συσκευασιών. Τα συστήματα κοινωνικής προστασίας και οι πρωτοβουλίες επανακατάρτισης θα μπορούσαν να μειώσουν αυτόν τον αντίκτυπο.

2.5. Ομοίως, ορισμένες περιφέρειες που βασίζονται σε συγκεκριμένες τεχνολογίες συσκευασίας και στη βιομηχανική παραγωγή ενδέχεται να υποστούν απώλειες θέσεων εργασίας και μετανάστευση τόσο εργαζομένων υψηλής ειδίκευσης όσο και λιγότερο εξειδικευμένους εργαζομένων βραχυπρόθεσμα. Οι προσαρμοσμένες πολιτικές σε τοπικό επίπεδο είναι απαραίτητες για την αποφυγή της διαρροής εγκεφάλων και της απερήμωσης των αγροτικών και των βιομηχανικών περιοχών.

2.6. Είναι ζωτικής σημασίας να παρακολουθείται ο αντίκτυπος της εφαρμογής της νομοθεσίας μέσω ενός μόνιμου μηχανισμού αξιολόγησης προκειμένου να επανεξετάζονται τα αρχεία κάθε χώρας, να ανταλλάσσονται βέλτιστες πρακτικές και να προτείνονται αναθεωρήσεις των παραμέτρων. Πρέπει να ληφθούν υπόψη πιθανές αναβαθμίσεις της τεχνολογικής ικανότητας των βιομηχανιών για επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση συγκεκριμένων υλικών (π.χ. βιοαποδομήσιμα πλαστικά), με ιδιαίτερη έμφαση στη δημόσια υγεία και τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Εργαλεία που στηρίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη διαχείριση ζητημάτων που αφορούν τις συσκευασίες και τα υλικά συσκευασίας

2.7. Στο σχέδιο κανονισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής περιγράφεται λεπτομερώς ο καίριος ρόλος που διαδραματίζουν η ψηφιοποίηση και η βιωσιμότητα στη μείωση των συσκευασιών και των απορριμμάτων συσκευασίας. Είναι σημαντικό να ευθυγραμμιστούν, καθώς είναι καίριας σημασίας για την επίτευξη των στόχων της Πράσινης Συμφωνίας και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας, της μελλοντικής ευημερίας και της βιωσιμότητας της Ευρώπης.

([1]) Οδηγία 1999/31/ΕΚ του Συμβουλίου, της 26ης Απριλίου 1999, περί υγειονομικής ταφής των αποβλήτων (ΕΕ L 182 της 16.7.1999, σ. 1).
([2]) https://foodprint.org/issues/the-environmental-impact-of-food-packaging/

Φυσικοί και ενεργειακοί πόροι που απαιτούνται για τη συσκευασία — ανησυχίες και λύσεις

2.8. Οι σύγχρονες συσκευασίες τροφίμων —μια από τις σημαντικότερες χρήσεις των υλικών συσκευασίας— προσφέρουν ένα μέσο ώστε τα τρόφιμα να καθίστανται αξιόπιστα, υγιεινά, ικανά να διατηρούνται σε θερμοκρασία περιβάλλοντος και ασφαλή. Ωστόσο, οι περισσότερες συσκευασίες τροφίμων εξακολουθούν να είναι μίας χρήσης και δεν μπορούν να ανακυκλωθούν πλήρως εάν δεν διαχωριστούν κατάλληλα από άλλα υλικά και να συλλεχθούν, επειδή είναι είτε κηλιδωμένες με τρόφιμα, είτε υπερβολικά μικρές είτε πολυστρωματικές.

2.9. Κάθε είδος συσκευασίας απαιτεί για την παρασκευή του πολλούς πόρους, μεταξύ άλλων ενέργεια, νερό, χημικά προϊόντα, πετρέλαιο, ορυκτά, ξύλο και κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα. Επιπλέον, η παρασκευή συσκευασιών συχνά επιφέρει λύματα και ιλύ που εμπεριέχουν επιβλαβείς χημικές ουσίες και συνοδεύεται από ατμοσφαιρικές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, βαρέων μετάλλων και σωματιδίων.

2.10. Διάφορα τεχνητά και συνθετικά υλικά, μεταξύ άλλων κεραμικά, γυαλί, μέταλλο, χαρτί, χαρτόνι, κερί, ξύλο και όλο και περισσότερο πλαστικά, χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία σύγχρονων συσκευασιών τροφίμων. Το μεγαλύτερο μέρος αυτών των συσκευασιών είναι από γυαλί, σκληρό πλαστικό, χαρτί και χαρτόνι. Παρά το γεγονός ότι ορισμένα πιο πρόσφατα πλαστικά παράγονται από αραβόσιτο και άλλα φυτικά υλικά, η πλειονότητα αυτών εξακολουθούν να παράγονται από πετρέλαιο και να περιέχουν πρόσθετα όπως πολυμερή.

2.11. Είναι ζωτικής σημασίας η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να καθορίσει στην πρόταση υποχρεωτικό ελάχιστο περιεχόμενο βιολογικής προέλευσης τουλάχιστον 60 % για τις λιπασματοποιήσιμες συσκευασίες. Τα χαρτόνια είναι συχνά επικαλυμμένα με πλαστική ύλη που δεν είναι ορατή και πολλές διαφορετικές μορφές συσκευασίας φέρουν εκτυπωμένες ετικέτες για τις οποίες έχουν χρησιμοποιηθεί μελάνια εκτυπωτή.

2.12. Η αυξημένη χρήση διαφόρων ειδών συσκευασίας, σε συνδυασμό με τα χαμηλά ποσοστά επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης, μπορεί να παρεμποδίσει τη δημιουργία μιας κυκλικής οικονομίας χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών στην ΕΕ.

2.13. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι λιπασματοποιήσιμες συσκευασίες που είναι ασφαλείς για επαφή με τρόφιμα είναι η καταλληλότερη λύση και διαδραματίζουν βασικό ρόλο στη διασφάλιση ότι περισσότερα απορρίμματα είναι βιοαποδομήσιμα. Αυτό θα μείωνε επίσης τον όγκο μη βιοαποδομήσιμων πλαστικών που διαφορετικά μολύνουν το λίπασμα.

3. **Πλαστικές συσκευασίες**

3.1. Ο ΟΗΕ θεωρεί τη ρύπανση των ωκεανών από πλαστικά «συμφορά για τον πλανήτη», κυρίως λόγω του όγκου των συσκευασιών τροφίμων που είναι κατασκευασμένες από πλαστικό υλικό και καταλήγουν στους ποταμούς ([3]). Αυτό εγείρει ανησυχίες για όλα τα υδρόβια είδη.

3.2. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν μια νέα προσέγγιση για τα πλαστικά με βάση την κυκλική οικονομία. Μπορούν να προωθήσουν την ανάπτυξη κυκλικών επιλογών συσκευασίας επιλέγοντας άλλα υλικά ή ειδικά πολυμερή υλικά, προκειμένου να διασφαλίσουν ένα πολύ καλύτερο επίπεδο ανακυκλωσιμότητας. Όταν η ανακυκλωσιμότητα των πλαστικών δεν αποτελεί επιλογή, θα πρέπει να χρησιμοποιείται για την παραγωγή βιοκαυσίμων.

4. **Μόνιμα υλικά, δεδομένα ανακύκλωσης και ζητήματα σχετικά με τους στόχους επαναπλήρωσης των φιαλών αλκοολούχων ποτών**

4.1. Τα διάφορα υλικά συσκευασίας τροφίμων έχουν διαφορετικά χαρακτηριστικά και ιδιότητες, που επηρεάζουν τις δυνατότητες ανακύκλωσής τους. Υλικά όπως το αλουμίνιο, το γυαλί και ο χάλυβας θεωρούνται «μόνιμα υλικά», καθώς παρουσιάζουν ελάχιστη υποβάθμιση κατά τη διάρκεια ζωής τους και μπορούν να ανακυκλωθούν ατέρμονα, χωρίς απώλεια της ποιότητας ή των εγγενών ιδιοτήτων τους.

4.2. Το ενδιαφέρον για τα μόνιμα υλικά έχει αυξηθεί σημαντικά, παράλληλα με τη νοοτροπία κυκλικής οικονομίας. Τα εν λόγω υλικά πρέπει να αναγνωριστούν δεόντως στη μελλοντική νομοθεσία, ενώ οι μελλοντικές πολιτικές πρέπει να στηρίξουν με αποδοτικό τρόπο την ανακύκλωσή τους.

4.3. Οι συσκευασίες που χρησιμοποιούν υλικά με βάση τις ίνες και άλλα φυσικά υλικά μπορούν να στηρίξουν την ανάπτυξη που θα είναι αποσυνδεδεμένη από τη χρήση πόρων. Τέτοιες συσκευασίες παρασκευάζονται από ανανεώσιμα υλικά, ενώ παράλληλα είναι ανθεκτικές, ελκυστικές, ανακυκλώσιμες και βιοδιασπώμενες. Πρόσφατες μελέτες έχουν καταδείξει ότι οι συσκευασίες από ίνες μπορούν να ανακυκλωθούν πάνω από 25 φορές, αποδεικνύοντας ότι αποτελούν βασικό συστατικό της κυκλικής οικονομίας.

([3]) https://www.newscientist.com/article/mg25333710-100-pollution-is-the-forgotten-global-crisis-and-we-need-to-tackle-it-now/

4.4. Το ποσοστό ανακύκλωσης για τις γυάλινες συσκευασίες στην ΕΕ το 2020 έφθασε κατά μέσο όρο το 76 % ([4]), με ορισμένα περιθώρια βελτίωσης στα συστήματα συλλογής και διαχωρισμού σε ορισμένα κράτη μέλη. Το 2017, τα ποσοστά ανέρχονταν σε 75 % στη Σουηδία, 88,4 % στη Γερμανία, 78 % στην Ιταλία και 61 % στη Γαλλία ([5]).

4.5. Η πρόταση θέτει υποχρεωτικούς στόχους για την επαναχρησιμοποίηση και την επαναπλήρωση των φιαλών αλκοολούχων ποτών. Ωστόσο, οι οικονομικοί φορείς είναι πεπεισμένοι ότι οι στόχοι αυτοί ενδέχεται να θέσουν σημαντικές προκλήσεις, τόσο όσον αφορά την προσφορά όσο και τους κινδύνους για τη δημόσια υγεία, δεδομένου ότι οι φιάλες χρησιμοποιούνται συνήθως από καταναλωτές για άλλους πρακτικούς σκοπούς. Αυτή η υποχρεωτική επαναχρησιμοποίηση μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα, εν μέρει λόγω της μόλυνσης από την ανάπτυξη παθογόνων παραγόντων και βακτηρίων, μεταξύ άλλων.

5. **Ρύπανση των υδάτων και του εδάφους από συσκευασίες τροφίμων**

5.1. Όταν οι συσκευασίες απορρίπτονται σε χώρους υγειονομικής ταφής, ιδίως οι πλαστικές συσκευασίες, πέραν της απαράδεκτης σοβαρής μόλυνσης του εδάφους, χημικές ουσίες από τα υλικά, όπως μελάνια και χρώματα από τις ετικέτες, διαρρέουν επίσης στα υπόγεια ύδατα και στο έδαφος.

5.2. Ειδικότερα, τα πλαστικά απόβλητα ταξιδεύουν συχνά στις πιο απομακρυσμένες περιοχές του πλανήτη, θέτοντας σε κίνδυνο την ανθρώπινη ζωή, τα πτηνά και τη θαλάσσια ζωή. Η ρύπανση από πλαστικά στους ωκεανούς έχει επιδεινωθεί σε τέτοιο βαθμό που η επικεφαλής για τη διαχείριση των ωκεανών των Ηνωμένων Εθνών τη χαρακτήρισε μια πλανητική κρίση.

5.3. Ωστόσο, η ρύπανση των ωκεανών είναι απλώς μία από τις αρνητικές επιπτώσεις της χρήσης πλαστικών στο οικοσύστημα. Σύμφωνα με μελέτη, το ένα τρίτο του συνόλου του πλαστικού που απορρίπτεται καταλήγει σε υδάτινες οδούς ή στο έδαφος. Άλλες μελέτες αναφέρουν ότι η ρύπανση από μικροπλαστικά στα εδάφη παγκοσμίως είναι κατά τέσσερις με 23 φορές μεγαλύτερη από τη ρύπανση των ωκεανών μας με μικροπλαστικά.

5.4. Τα μικροπλαστικά στο έδαφος θα επηρεάσουν αρνητικά τη συμπεριφορά των έμβιων όντων στο έδαφος (όπως οι γαιοσκώληκες) και, κατά συνέπεια, θα διαδοθούν ασθένειες και θα προκληθούν άλλες επιβλαβείς επιπτώσεις. Μικροπλαστικά βρέθηκαν επίσης σε νεογνά. Επιπλέον, τα διασπώμενα πλαστικά απορροφούν επιβλαβείς ουσίες όπως το φυτοφάρμακο DDT όταν βρίσκονται στο έδαφος και σε υδάτινες οδούς.

6. **Μόλυνση του αέρα και των ωκεανών από τις συσκευασίες τροφίμων**

6.1. Τα απορρίμματα συσκευασίας τροφίμων που δεν μπορούν να λιπασματοποιηθούν ή να ανακυκλωθούν καταλήγουν συχνά σε χώρους υγειονομικής ταφής, εκπέμποντας ατμοσφαιρικές εκπομπές, μεταξύ άλλων αέρια του θερμοκηπίου. Οι χώροι υγειονομικής ταφής απελευθερώνουν μεθάνιο, αμμωνία και υδρόθειο. Αντιθέτως, οι αποτεφρωτήρες απελευθερώνουν υδράργυρο, μόλυβδο, υδροχλώριο, διοξείδια του θείου, οξείδια του αζώτου, αιωρούμενα σωματίδια και διοξίνες, που είναι οι πιο επικίνδυνες ενώσεις.

6.2. Τα περισσότερα κυπελλάκια και καπάκια καφέ, οι κάψουλες καφέ, τα δοχεία από φελιζόλ, τα πλαστικά μπουκάλια και καπάκια, τα πλαστικά περιτυλίγματα, οι δακτύλιοι που ενώνουν τις εξάδες αναψυκτικών και οι πλαστικές σακούλες για τα ψώνια είναι σχεδιασμένα για μία χρήση. Ωστόσο, εάν δεν ανακυκλώνονται, φράσσουν τις υδάτινες οδούς μας, ενώ τα ζώα τα εκλαμβάνουν εσφαλμένα ως τροφή ή παγιδεύονται σε αυτά.

6.3. Όλα τα πλαστικά στους ωκεανούς είναι ιδιαίτερα επιβλαβή για τα ζώα. Η μη κυβερνητική οργάνωση Ocean Conservancy ([6]) δηλώνει: Πλαστικές ύλες βρέθηκαν στο 59 % των θαλάσσιων πτηνών, όπως άλμπατρος και πελεκάνους, στο 100 % των ειδών θαλάσσιας χελώνας και σε άνω του 25 % των ιχθύων, από τα οποία ελήφθησαν δείγματα από τις αγορές θαλασσινών.

6.4. Από τον εξαιρετικά μεγάλο όγκο πλαστικών στους ωκεανούς που αποτελείται από δισεκατομμύρια κομματάκια που μεταφέρουν τα ρεύματα, μόνον το 5 % είναι ορατό στην επιφάνεια· τα υπόλοιπά μεταφέρονται μέσω υπόγειων ρευμάτων ή έχουν κατακαθίσει στον πυθμένα των ωκεανών.

6.5. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι είναι ζωτικής σημασίας να ενθαρρυνθεί η οργανική ανακύκλωση των απορριμμάτων τροφίμων και των λιπασματοποιήσιμων συσκευασιών τροφίμων, λαμβάνοντας επίσης υπόψη ότι η χωριστή συλλογή για την οργανική ανακύκλωση των απορριμμάτων τροφίμων θα είναι υποχρεωτική από τις 31 Δεκεμβρίου 2023. Τα υπολείμματα της κτηνοτροφίας, όπως η κοπριά και η υδαρής κοπριά, παρέχουν τη δυνατότητα παραγωγής οργανικών λιπασμάτων, βιοαερίου ή βιομεθανίου.

([4]) https://www.statista.com/statistics/1258851/glass-recycling-rate-in-europe/
([5]) https://feve.org/glass_recycling_stats_2018/
([6]) https://oceanconservancy.org/about/

7. **Γενικές παρατηρήσεις**

7.1. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη φιλοδοξία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να αναθεωρήσει τις απαιτήσεις για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας, προκειμένου να περιοριστούν η ποσότητα, ο όγκος και το βάρος των συσκευασιών στην ενιαία αγορά της ΕΕ, να αποτραπεί η παραγωγή άχρηστων απορριμμάτων συσκευασίας, να υποστηριχθεί η ανακύκλωση υψηλής ποιότητας και να αυξηθεί η ανακυκλωσιμότητα και η επαναχρησιμοποίηση των συσκευασιών.

7.2. Κάθε αναθεώρηση της νομοθεσίας για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας θα πρέπει να ευθυγραμμίζεται πλήρως με τους πρωταρχικούς στόχους της Πράσινης Συμφωνίας της ΕΕ (κλιματική ουδετερότητα, βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων και προστασία του περιβάλλοντος) και θα πρέπει να συνάδει με τη σχετική νομοθεσία, όπως το σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία, την οδηγία-πλαίσιο για τα απόβλητα, την οδηγία για τα πλαστικά μίας χρήσης, την οδηγία για τον οικολογικό σχεδιασμό και τη νομοθεσία της ΕΕ για τα υλικά που έρχονται σε επαφή με τρόφιμα.

7.3. Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη θέσπισης αυστηρών κριτηρίων για την ανακυκλωσιμότητα των συσκευασιών. Μια συσκευασία θα μπορεί να θεωρείται ανακυκλώσιμη όταν θα μπορεί να ανακυκλώνεται πολλαπλές φορές κατά τον κύκλο ζωής του υλικού και όχι απλώς όταν πληρούνται τα κριτήρια σχεδιασμού και τα υλικά συλλέγονται χωριστά και διαχωρίζονται χωρίς επιμόλυνση.

7.4. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι τα ποσοστιαία κριτήρια για την ανακύκλωση συσκευασιών σε κλίμακα θα πρέπει να συμπληρωθούν από ποσοτικές απαιτήσεις που θα καλύπτουν επαρκή αριθμό κρατών μελών της ΕΕ.

7.5. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την εφαρμογή των βαθμίδων επιδόσεων ανακυκλωσιμότητας, οι οποίες βασίζονται στα κριτήρια του «σχεδιασμού για ανακύκλωση» για τις κατηγορίες συσκευασιών. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την εναρμόνιση όλων των υλικών και ευελπιστεί ότι οι συσκευασίες με βαθμίδα επιδόσεων Ε θα καταργηθούν σταδιακά έως το 2030.

7.6. Το 2020, το ποσοστό ανακύκλωσης σε επίπεδο ΕΕ ανήλθε κατά μέσο όρο σε 85,5 % για τις χαλύβδινες συσκευασίες, σε 74 % για τις γυάλινες συσκευασίες και 82 % για τις χάρτινες συσκευασίες. Τα υλικά αυτά εντάσσονται σε ομαλά λειτουργούντες κυκλικούς βρόχους. Ωστόσο, η θέσπιση στόχου για ανακυκλωμένο περιεχόμενο για τις χαλύβδινες συσκευασίες, για παράδειγμα, θα μπορούσε να αποσταθεροποιήσει και να κατακερματίσει την αγορά δευτερογενών πρώτων υλών/παλαιοσιδήρου και να έχει αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Οι υποχρεωτικοί στόχοι περί ανακυκλωμένου περιεχομένου θα πρέπει να ισχύουν μόνο για συγκεκριμένες ομάδες συσκευασίας και υλικών, όπου η υιοθέτησή τους θα μπορούσε να οδηγήσει σε βελτιώσεις και σε αυξημένη χρήση ανακυκλωμένων υλικών (π.χ. πλαστικά).

7.7. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει το γεγονός ότι τα μερίδια αγοράς των διαφόρων υλικών συσκευασίας στον συνολικό όγκο των απορριμμάτων συσκευασίας των κρατών μελών θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση των δυνατοτήτων μείωσης των αποβλήτων. Θα πρέπει να καθοριστούν στόχοι μείωσης για κάθε υλικό συσκευασίες (πλαστικό, χαρτί, σιδηρούχα μέταλλα, αλουμίνιο κ.λπ.), λαμβάνοντας υπόψη την εξέλιξη των ποσοστών ανακύκλωσης σε βάθος χρόνου, προκειμένου να διασφαλιστούν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού και να αποφευχθεί η άσκοπη αντικατάσταση ορισμένων υλικών συσκευασίας με άλλα υλικά με μειωμένη δυνατότητα ανακύκλωσης.

7.8. Θα πρέπει να δοθούν αποτελεσματικά κίνητρα στα κράτη μέλη της ΕΕ για να στηρίξουν νέες επενδύσεις σε υποδομές και τεχνολογίες ανακύκλωσης, καθώς και στην έρευνα και την ανάπτυξη.

7.9. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η αναθεώρηση της οδηγίας για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας θα πρέπει επίσης να συνοδεύεται από αναθεώρηση της οδηγίας περί υγειονομικής ταφής αποβλήτων, προκειμένου να μειωθεί η απόρριψη των απορριμμάτων συσκευασίας στους χώρους υγειονομικής ταφής. Η μείωση της ποσότητας των αποβλήτων που καταλήγουν στους χώρους υγειονομικής ταφής θα ήταν σύμφωνη με τη δέσμευση της ΕΕ για ανακύκλωση και μείωση των αποβλήτων.

7.10. Ο αναθεωρημένος κανονισμός θα πρέπει να σέβεται και να εφαρμόζει την αρχή της ουδετερότητας, δηλαδή να επιτρέπει την επιλογή ενός υλικού συσκευασίας με βάση την καταλληλότητά του για συγκεκριμένη χρήση, τα τεχνικά και δομικά χαρακτηριστικά του και το συνολικό περιβαλλοντικό του προφίλ.

8. **Ειδικές παρατηρήσεις**

8.1. Εκτός από την προτεινόμενη νομοθεσία, μεταξύ άλλων όσον αφορά την επισήμανση, την επικοινωνία, τη συλλογή, τον διαχωρισμό και τη δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο θέσπισης περιορισμών στην παρασκευή υλικών συσκευασίας, που θα συμπληρώνονται από δημοσιονομικά μέσα, προκειμένου να τηρηθούν οι προθεσμίες της Πράσινης Συμφωνίας.

8.2. Η ΕΟΚΕ προτείνει η ΕΕ και τα κράτη μέλη να στηρίξουν με όλα τα διαθέσιμα μέσα τη δυνατότητα ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης των συσκευασιών, είτε παρέχοντας κίνητρα για τη χρήση ανακυκλώσιμων ή ανανεώσιμων εναλλακτικών υλικών είτε αποθαρρύνοντας τη χρήση υλικών συσκευασίας με μειωμένη δυνατότητα ανακύκλωσης.

8.3. Οι οικονομικοί φορείς που δραστηριοποιούνται σε αυτόν τον σημαντικό τομέα με σημαντικές ευθύνες για τους εργαζομένους και τους χώρους εργασίας τους θα πρέπει να στηριχθούν οικονομικά από τα κράτη μέλη κατά τη διαδικασία μετάβασης.

8.4. Θα πρέπει να αναπτυχθούν σαφείς εθνικές και διεθνείς πολιτικές για τον εντοπισμό παραγωγών αποβλήτων των οποίων τα απόβλητα μεταφέρονται σε άλλα κράτη μέλη.

8.5. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενθαρρύνουν τα ενδιαφερόμενα μέρη να αναπτύξουν νέες ιδέες για τις συσκευασίες και την κατάλληλη επισήμανση, ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι της Πράσινης Συμφωνίας και να αποτραπεί κάθε απάτη που σχετίζεται με τα αυθεντικά ευρωπαϊκά προϊόντα.

8.6. Ο ρόλος των δήμων στη συλλογή και τη διαχείριση αποβλήτων θα πρέπει να καθοριστεί με σαφήνεια, ώστε να αποφευχθεί η ύπαρξη πολλών διαφορετικών διαδικασιών και υποδομών διαχείρισης αποβλήτων.

Βρυξέλλες, 27 Απριλίου 2023.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Oliver RÖPKE